

ЗВІТ

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА РІШЕНЬ ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Бородянська селищна територіальна громада
Київська область

Зміст

Вступ.....	2
Методологія дослідження.....	3
Перелік НПА, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО.....	5
Основні терміни та поняття.....	6
Аналіз результатів дослідження.....	7
Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов.....	8
Локальні житлові програми, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО, у Бородянській СТГ.....	11
Національні житлові програми, які реалізуються у Бородянській СТГ.....	14
Кредитні житлові програми.....	15
Інформаційна доступність.....	18
Висновки.....	18
Рекомендації.....	19

Вступ

Конституція України є основою правового регулювання житлового права в Україні. Саме у ст. 47 Конституції України закріплене право на житло кожного громадянина країни. Держава створює умови, за яких кожен громадянин може його будувати, купувати або орендувати. Людям, які потребують соціального захисту, влада на рівні держави та місцевого самоврядування надає житло безоплатно або за доступну плату, встановлену законом.

Внаслідок повномасштабної війни Російської Федерації проти України мільйони українців були вимушені покинути свої домівки та переміститись у більш безпечні регіони країни. Вони стали внутрішньо переміщеними особами. Проблема ж забезпечення ВПО житлом набуває дедалі гострішого характеру — як для держави, так і для громад, які їх приймають.

Команда благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізуєш Суппорт Сервісез”» у межах проєкту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, проводить дослідження місцевих і національних політик у сфері житлових проблем ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни.

Органи державної та місцевої влади реалізують різні програми підтримки ВПО, які втратили житло та були змушені переїхати в інші населені пункти. Частина таких програм підтримки існувала до 24 лютого 2022 року, а деякі почали втілюватися лише після повномасштабного вторгнення. У проєкті Плану відновлення України, презентованому у липні 2022-го, наявні довгострокові перспективи підтримки населення в умовах воєнного стану та після його припинення.

Скорочення надходжень до державного та місцевих бюджетів, непередбачувані наслідки і строки завершення війни створюють негативний вплив на розроблення та ухвалення довгострокових рішень у житловому секторі.

За прогнозами міжнародних інституцій, що довше триватиме війна, то більше населення країни потраплятиме у вразливе становище, а ресурси, які дозволяли б людям протриматися без сторонньої допомоги, будуть вичерпуватися. Саме тому важливо визначити реальну потребу ВПО у житлових програмах і програмах підтримки реалізації житлових прав (компенсація оренди, комунальних послуг тощо), а також забезпечити їхню доступність.

Методологія дослідження

Мета дослідження

Проведення аналізу житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, з метою розроблення рекомендацій, спрямованих на вдосконалення довгострокових житлових рішень на користь ВПО під час формування локальної житлової політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до житлових програм, які діють у цільових громадах, зокрема з урахуванням забезпечення постійним та соціальним житлом.

Предмет дослідження

- Національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Чинні місцеві цільові програми, інші місцеві нормативно-правові акти (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО, зокрема наявність компенсації власникам житла за розміщення ВПО.
- Інші житлові програми та рішення для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.

Завдання дослідження

1. Проаналізувати:
  - національні житлові програми для ВПО, які реалізуються у цільових громадах;
  - місцеві цільові програми та рішення, інші локальні НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямовані на забезпечення житлом ВПО;
  - житлові програми для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
2. Зібрати дані про кількість ВПО, які потребують покращення житлових умов у цільових громадах, з урахуванням демографічних характеристик та потреб у покращенні житлових умов.
3. Розробити звіт про результати аналізу чинних житлових програм для ВПО у цільових громадах.

4. Розробити рекомендації та план адвокації необхідних змін для кожної цільової громади.
5. Провести презентацію дослідження у формі заходу, спрямованого на адвокацію запропонованих змін за участі зацікавлених сторін.

Географія дослідження: об'єднані територіальні громади України.

Період проведення дослідження: лютий — липень 2024 року.

Методи та інструменти дослідження

- Експертна оцінка місцевих цільових програм та інших НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення житлом ВПО.
- Експертна оцінка доступу до національних житлових програм для ВПО, які реалізуються у цільових громадах.
- Експертна оцінка житлових програм для ВПО, які реалізують у цільових громадах міжнародні та національні неурядові організації.
- Аналіз офіційних сайтів органів виконавчої влади та місцевого самоврядування щодо доступності інформації про чинні житлові програми для ВПО.

Джерела інформації

1. Сайти органів виконавчої влади та місцевого самоврядування територіальних громад.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з вимогами Закону України «Про доступ до публічної інформації».
3. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують покращення житлових умов.
4. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).
5. Звіти про виконання житлових програм.

Перелік нормативно-правових актів, які застосовуються у сфері забезпечення житлових прав ВПО

- Конституція України.
- Цивільний кодекс України.
- Житловий кодекс України 1983 року.
- Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».
- Закон України «Про житловий фонд соціального призначення».
- Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).
- Постанова Ради Міністрів УРСР і Укрпрофспілки «Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР» (від 11.12.1984 № 470).
- Стратегія державної політики щодо внутрішнього переміщення на період до 2025 року та операційний план заходів з її реалізації у 2023–2025 роках (затверджені Розпорядженням КМУ від 07.04.2023 № 312).
- Порядок надання державної підтримки та забезпечення громадян доступним житлом (затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 № 819) — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ від 02.08.2022 № 856 (доступне іпотечне кредитування «єОселя»).
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті за Програмою «Надання пільгових іпотечних кредитів внутрішньо переміщеним особам» (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451), — за рахунок коштів гранту, наданого KfW.
- Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об’єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980), — не фінансується з 2020 року.
- Постанова КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 18.04.2018 № 280).
- Постанова КМУ «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495).

- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат на тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, які перемістилися у період воєнного стану і не отримують щомісячної адресної допомоги переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» (від 19.03.2022 № 333).
- Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України» (від 04.10.2017 № 769).
- Локальні НПА (комплексні програми, рішення сесії місцевих рад, порядки виконавчих комітетів місцевих рад тощо).

Основні терміни та поняття

Внутрішньо переміщена особа в українському законодавстві — це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання внаслідок чи для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», ВПО має право на створення належних умов для її постійного чи тимчасового проживання.

Основою правового регулювання житлових прав в Україні є Конституція України, яка в ст. 47 закріплює загальне право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду. Людям, які потребують соціального захисту, держава та органи місцевого самоврядування надають житло безоплатно або за доступну плату відповідно до закону. Нікого не можна примусово позбавити житла, виключно на підставі закону за рішенням суду.

Відповідно до Закону України «Про житловий фонд соціального призначення», **житловий фонд соціального призначення** — це сукупність соціального житла, що надається громадянам України, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Окремі аспекти цього поняття висвітлені в постанові КМУ «Деякі питання реалізації Закону України “Про житловий фонд соціального призначення”» (від 23.07.2008 № 682).

Дещо інший підхід викладено в Житловому кодексі України. Так, п. 5 ч. 2 ст. 4 зараховує до житлового фонду соціального призначення квартири в багатоквартирних житлових будинках, садибні (одноквартирні) житлові будинки, а також житлові приміщення в інших будівлях усіх форм власності, що надаються людям, які відповідно до закону потребують соціального захисту. Тобто не обмежує житловий фонд лише комунальною формою власності.

Питання, пов'язані з розміщенням ВПО у місцях тимчасового проживання, зокрема з дотриманням вимог, передбачених Постановою КМУ «Деякі питання функціонування місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 01.09.2023 № 930), а також з наданням соціальних послуг у громаді (притулок, підтримане проживання, стаціонарний догляд, паліативний догляд тощо) *це дослідження не охоплює.*

Аналіз результатів дослідження

Бородянська селищна територіальна громада розташована в Бучанському районі Київської області. Адміністративний центр — селище Бородянка. Площа громади — 513,47 км², населення — 25 407 людей (станом на 2020 рік). Утворена 12 червня 2020 року шляхом об'єднання Бородянської селищної ради та Дмитрівської, Дружнянської, Загальцівської, Качалівської, Майданівської, Мирчанської, Небратавської, Новогребельської, Новозаліської, Новокорогодської, Пилиповицької, Шибенської сільських рад Бородянського району.

У складі громади — 1 селище (Бородянка) і 31 село (Берестянка, Бондарня, Вабля, Великий Ліс, Вишняки, Волиця, Гай, Галинка, Дмитрівка, Дружня, Загальці, Качали, Коблицький Ліс, Коблиця, Красний Ріг, Майданівка, Мирча, Михайленків, Небрат, Нова Буда, Нова Гребля, Нове Залісся, Новий Корогод, Озерщина, Пилиповичі, Поташня, Стара Буда, Тальське, Торф'яне, Шибене, Язвинка).

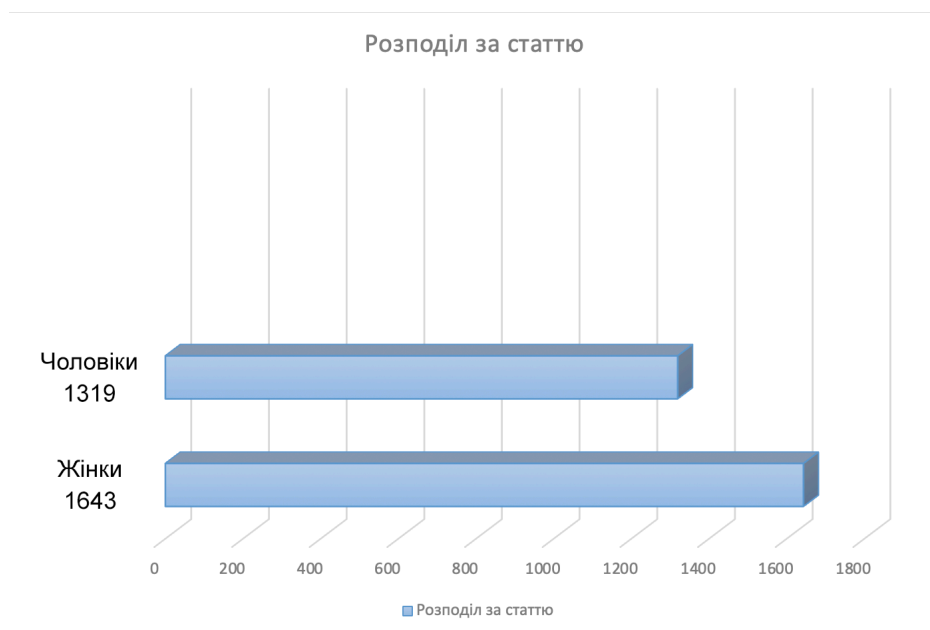
Щоб отримати статистичні дані про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов у Бородянській СТГ, було надіслано відповідні запити на доступ до публічної інформації до Бородянської селищної ради. Відповіді не надавались у встановлені строки, а отримана інформація стосувалась лише частково статистичних даних. Але направлення уточнювальних повторних запитів також не дало результату. Мало місце грубе порушення вимог законів України «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» тощо.

Визначено, що на території Бородянської СТГ реалізуються національні житлові програми, місцеві НПА, спрямовані на забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, зокрема за підтримки міжнародних грантів.

Загальна інформація про кількість ВПО, зокрема тих, які потребують покращення житлових умов

Станом на березень 2024 року у Бородянській селищній територіальній громаді зареєстровані такі ВПО (таблиця).

Категорії	Кількість
Зареєстровані ВПО (всього)	2942
Зареєстровані ВПО з 2022 року	2100
Сім'ї ВПО	2348
Жінки	1643
Чоловіки	1319
Люди працездатного віку	1329
Пенсіонери	633
Люди з інвалідністю	236
Діти до 18 років	583
Учасниці та учасники бойових дій	320 (дані не уточнені)

Станом на 25.07.2024 у Бородянській селищній територіальній громаді зареєстровані такі ВПО (таблиця).

<i>Категорії</i>	<i>Кількість</i>
Зареєстровані ВПО (всього)	2912
Сім'ї ВПО	2232
Жінки	1593
Чоловіки	1319
Люди працездатного віку	1313
Пенсіонери	637
Люди з інвалідністю	262
Діти до 18 років	563

Таким чином, фіксується незначне зменшення зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб.

Органи місцевого самоврядування Бородянської СТГ [ухвалили низку рішень](#), пов'язаних із забезпеченням житлових прав ВПО. Серед них — [Програма забезпечення тимчасовим житлом громадян, які втратили житло внаслідок бойових дій рф на території Бородянської селищної територіальної громади, на 2024–2025 роки](#). Але на сайті знайти Програми, використовуючи функцію пошуку, неможливо. Посилання на адресу зберігання Програми, зазначене у відповіді на повторний запит, неактивне. За наявними реквізитами документ також не вдається знайти. Все це ускладнює доступ ВПО до важливої для них інформації, не дозволяє їм ефективно реалізовувати і захищати свої права.

Окремо слід підкреслити невиконання Бородянською селищною радою вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про інформацію». Так, на запит від 14.03.2024 № 3 отримана відповідь лише про статистичні дані щодо ВПО, а також зазначено, що з огляду на великий обсяг запитуваної інформації, буде продовжено терміни її надання. Однак надалі жодних відповідей не надходило. На повторний запит від 26.04.2024 № 04-39 знову отримана тільки часткова відповідь на одне з 19 запитань із вказівкою на Програму, яку неможливо знайти.

Вказане свідчить про значні труднощі, які мають ВПО у доступі до інформації у Бородянській СТГ. Дані, які вдається знайти на сайті, використовуючи пошук за ключовими словами «[ВПО](#)» та «[внутрішньо переміщеним особам](#)», інформативні, але не містять реального аналізу стану

справ у цьому питанні, конкретних прикладних механізмів та алгоритмів у напрямі реалізації прав ВПО у громаді.

На сайті Бородянської селищної ради та у відповідях на запити відсутня інформація про проведення аудити житлових потреб ВПО, чітка актуальна інформація про надане тимчасове житло, про порядок наповнення фонду тимчасового житла та його розподілення.

У відповіді на запити посадові особи Бородянської селищної ради зазначили тільки те, що, відповідно до Постанови КМУ «Про затвердження порядку витрат на тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб» (від 19.03.2022 № 333, із змінами та доповненнями), для надання компенсації здійснюється прийом заяв від людей, які розмістили ВПО. Компенсація виплачується за рахунок міжнародних донорських коштів.

Інформацію про **житлові потреби та житлові фонди, а також порядок розподілу житла** Бородянська селищна рада не надала. Немає її і на сайті громади.

Опитувальний лист для ВПО (оцінка потреб) міститься у публікації Координаційної ради ВПО Бородянської СТГ — [Анкета-опитувальник](#) «Потреби внутрішньо переміщених осіб на території Бородянської селищної територіальної громади». Також про це йдеться у Протоколі засідання Координаційної ради з питань ВПО Бородянської СТГ (від 19.10.2023 № 1). Але інформації щодо результатів цього опитування на сайті знайти не вдалося. Крім того, вся інформація в розділі «[Координаційна рада ВПО](#)» датується 2023 роком — вона неактуальна та неінформативна. А План роботи Координаційної ради з питань ВПО Бородянської СТГ на 2023 рік не містить жодних активних дій із захисту житлових прав ВПО.

Локальні житлові програми, спрямовані на забезпечення житлових прав ВПО, у Бородянській СТГ

Згідно з інформацією, наведеною у листах Київської обласної ради від 13.02.2024 № 08-04/18-ГД та Київської ОВА від 19.02.2024 № 1398/36.01/36.06.02/2024, на території області діють:

- [Програма «Нова оселя» на 2022–2024 роки](#) (затверджена Рішенням Київської обласної ради від 23.06.2022 № 259-11-VIII, зі змінами).
- [Київська обласна цільова програма «Підтримка внутрішньо переміщених осіб на 2023–2025 роки»](#) (затверджена Рішенням Київської обласної ради від 09.06.2023 № 553-18-VIII).
- Розпорядження Київської ОВА «Про схвалення проекту змін до Київської обласної цільової програми “Підтримка внутрішньо переміщених осіб на 2023–2025 роки”» (від 23.11.2023 № 1303).

Програма «Нова оселя» на 2022–2024 роки розроблена з метою забезпечення житлом людей, житло яких знищене внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації, та відновлення якого є неможливим шляхом поточного та капітального ремонту чи реконструкції або є економічно недоцільним. Вона спрямована на поступове соціально ефективне розв’язання проблеми забезпечення житлом людей, які його втратили.

За офіційною інформацією, отриманою від територіальних громад Київської області, станом на момент ухвалення Програми на території області пошкоджені 13 292 об’єкта житлового фонду, повністю зруйновані 4835 об’єктів (понад 70% загальних руйнувань). 11 319 сімей потребують житла. Зокрема, на території Київської області внаслідок бойових дій постраждали Білоцерківський, Бориспільський, Броварський, Бучанський, Вишгородський, Обухівський та Фастівський райони. Тому виникає нагальна необхідність у придбанні житла на території Київської області з метою подальшої його передачі людям, які втратили житло.

Станом на момент ухвалення Київської обласної цільової програми «Підтримка внутрішньо переміщених осіб на 2023–2025 роки» на Київщині взято на облік понад 332 000 ВПО, зокрема 11 600 людей з інвалідністю, 62 400 пенсіонерів, 81 600 дітей. Більшість ВПО, які проживають у територіальних громадах області, потребують вирішення житлових питань, матеріальної, соціальної та інших видів допомоги. Зокрема, ВПО стикаються з проблемами розміщення, забезпечення умов проживання, безробіття,

створення належних умов перебування дітей у закладах дошкільної та загальної середньої освіти, отримання освіти, доступу до медичних гарантій.

Головна мета Програми — сприяння подальшій інтеграції ВПО шляхом усунення перешкод у реалізації їхніх прав та основоположних свобод, забезпечення повного доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг, а також створення умов для розвитку потенціалу і посилення спроможності ВПО у територіальних громадах, які їх приймають. Програма розроблена на підставі законів України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», «Про соціальні послуги», Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб і впровадження середньострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2024 року (затверджена Розпорядженням КМУ від 28.10.2021 № 1364-р).

Відповідно до Розпорядження Київської ОВА «Про схвалення проєкту змін до Київської обласної цільової програми “Підтримка внутрішньо переміщених осіб на 2023–2025 роки”» (від 23.11.2023 № 1303), на виконання Програми передбачені кошти в розмірі 310 323 096,00 грн, зокрема за рахунок місцевих бюджетів — 163 211 548 грн. Заплановане надання соціальних послуг ВПО та проведення ремонтних робіт Бородянського психоневрологічного інтернату.

На засіданні з розгляду питань щодо надання та відновлення житла, зруйнованого внаслідок бойових дій на території Київської області (від 28.06.2024) запропоновано ухвалити рішення щодо внесення змін до Програми «Нова оселя» на 2022–2024 роки та зменшити фінансування заходу «Придбання житла шляхом виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей (громадян), житло яких знищене внаслідок бойових дій, спричинених військовою агресією, та відновлення якого неможливе шляхом поточного або капітального ремонту чи реконструкції або є економічно недоцільним» у 2024 році з обласного бюджету на суму 10 000 000,00 грн.

Виконання заходів Київської обласної цільової програми «Підтримка ВПО на 2023–2025 роки» за II квартал 2024 року — 0,3% від запланованого. Обсяг запланованого фінансування на 2024 рік — 148 193 975,44 грн (з обласного бюджету), 163 211 548 грн (з місцевих бюджетів).

На виконання вимог Постанови КМУ від 01.09.2023 № 930 Розпорядженням голови Київської ОВА від 31.09.2023 № 1218 затверджено Перелік місць тимчасового проживання Київської області. Він налічує 32 місця тимчасового проживання (27 — в комунальній власності, 5 — у приватній).

[Постанова КМУ](#) «Деякі заходи з формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» (від 29.04.2022 № 495) затверджує Порядок формування фондів житла, призначеного для тимчасового проживання, обліку та надання такого житла для тимчасового проживання ВПО.

Передбачено, що фонд житла, призначеного для тимчасового проживання ВПО, формується сільськими, селищними, міськими радами або уповноваженими ними органами шляхом:

- викупу (придбання) житла;
- будівництва нового житла;
- будівництва (нового будівництва, реконструкції) будівель для тимчасового проживання ВПО відповідно до пп. 1 п. 9–3 розділу V «Прикінцеві положення» Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- реконструкції наявних будинків і гуртожитків, а також переобладнання нежитлових приміщень на житлові;
- передачі житла в комунальну або державну власність;
- капітального ремонту об'єктів житлового фонду, зокрема об'єктів соціального призначення.

До фонду можуть бути включені тільки вільні житлові приміщення. Тобто напряду передбачено, що функції формування фондів тимчасового житла для ВПО та облік ВПО покладено на органи місцевого самоврядування.

Наразі наявне лише Рішення Бородянської селищної ради щодо ухвалення [Програми забезпечення тимчасовим житлом громадян, які втратили житло внаслідок бойових дій рф на території Бородянської селищної територіальної громади, на 2024–2025 роки](#).

Існує потреба в ухваленні програми інтеграції ВПО в Бородянську громаду, унесенні змін та доповнень до чинних програм соціального захисту (щодо додаткової соціальної підтримки).

Діяльність Ради з питань ВПО при Бородянській селищній раді

Рішенням виконавчого комітету Бородянської селищної ради створено Координаційну раду з питань ВПО; план її роботи затверджено заступником селищного голови з питань діяльності виконавчих органів. Рада з питань ВПО, до складу якої входять, зокрема, ВПО, на виконання Постанови КМУ «Про затвердження Типового положення про Раду з питань внутрішньо переміщених осіб» (від 04.08.2023 № 812, зі змінами) ще не створена.

Інформація про практичну діяльність Ради з питань ВПО, задоволення житлових потреб ВПО, звернення і пропозиції щодо житлових політик Бородянської СТГ відсутня.

Національні житлові програми, які реалізуються у Бородянській СТГ

На території громади реалізується програма компенсації оренди житла, житлово-комунальних послуг на виконання Постанови КМУ «Про затвердження Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення (перебування) внутрішньо переміщених осіб» (від 19.03.2022 № 333) — Програма «Прихисток».

Відсутня інформація щодо наявності у громаді ВПО, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та відповідають вимогам Постанови КМУ «Питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» (від 19.10.2016 № 280).

Постановою КМУ від 04.10.2017 № 769 затверджено Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України, передбаченої Законом про Державний бюджет України на відповідний рік. Мінреінтеграції є головним розпорядником субвенції, що може надаватися місцевим бюджетам згідно з цією Постановою КМУ.

Відповідно до п. 3 Порядку та умов, субвенція спрямовується зокрема на:

- Будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності, зокрема об'єктів соціального призначення, для надання житлових приміщень ВПО.
- Реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів житлового фонду комунальної власності для надання в тимчасове користування ВПО
- Придбання у комунальну власність житла для надання в тимчасове користування ВПО.
- Придбання у період дії воєнного стану паливної деревини для безоплатної видачі населенню на територіях, прилеглих до зони проведення воєнних (бойових) дій, а також на компенсацію витрат, пов'язаних із доставкою паливної деревини.

Кредитні житлові програми

Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» (далі — *Держмолодьжитло*) є виконавцем низки державних та регіональних програм, мета яких — забезпечення житлом ВПО. Такі програми реалізуються відповідно до:

1. Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання пільгового довгострокового державного кредиту внутрішньо переміщеним особам, учасникам проведення антитерористичної операції (АТО) та/або учасникам проведення операції Об'єднаних сил (ООС) на придбання житла (затверджений Постановою КМУ від 27.11.2019 № 980).
2. Порядку пільгового іпотечного кредитування внутрішньо переміщених осіб за рахунок коштів гранту, наданих Кредитною установою для відбудови (KfW) (затверджений Постановою КМУ від 28.04.2021 № 451). Фінансування відбувається за рахунок грантових коштів Уряду Федеративної Республіки Німеччини через KfW.

Діють вісім місцевих житлових програм (шість обласних — у Вінницькій, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Миколаївській, Одеській областях; дві міські — у Тернополі та Харкові), затверджені органами місцевого самоврядування. Передбачене забезпечення житлом ВПО шляхом надання пільгового кредиту або бюджетної підтримки.

Кількість зареєстрованих заяв від ВПО в усій Україні щодо участі у житлових програмах з 2021 року:

- Порядок № 980: 2021 рік — 9051; 2022 рік — 9117; 2023 рік — 9185; 2024 рік (станом на 01.06.2024) — 9215.
- Порядок № 451: 2021 рік — 22 286; 2022 рік — 30 505; 2023 рік — 35 244; 2024 рік (станом на 01.06.2024) — 36 472.

Кількість ВПО, які скористалися житловою програмою в Україні

Документ	2021		2022		2023		2024		Разом	
	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн	к-сть	млн грн
Порядок № 980	11	13,6	7	7,4	6	10,1			24	31,1
Порядок № 451	241	280,1	332	487,6	94	166,7	2	3,3	669	937,7
Місцеві програми	12	8,3			8	7,9	1	1,1	21	17,3

Загальна кількість поданих заяв від ВПО через мобільний додаток порталу «Дія» в Україні з 01.08.2023 — 15 856.

Детальна інформація щодо активності Держмолодьжитла у Бородянській СТГ відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації програми в розрізі громади.

ПрАТ «Українська фінансова житлова компанія» (далі — **ПрАТ «Укрфінжитло»**) утворено для розвитку іпотечного кредитування, зокрема забезпечення громадян України житлом. 100% акцій ПрАТ «Укрфінжитло» належить державі в особі Міністерства економіки України. Зокрема, ПрАТ «Укрфінжитло» є виконавцем державної Програми іпотечного кредитування «ЄОселя», що реалізується відповідно до [Постанови КМУ](#) «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України» (від 02.08.2022 № 856). Цією Програмою можуть скористатися ВПО.

За інформацією, наданою ПрАТ «Укрфінжитло», обсяг фінансування цієї Програми у 2023 році становив 8,849 млрд грн (5855 кредитів). Обсяг фінансування у 2024-му, відповідно до фінансового плану, становить 19,2 млрд грн. Інформація щодо кількості ВПО та кількості виданих кредитів у Київській області за 2023 та 2024 роки наведена у таблиці.

Область	К-сть виданих кредитів за 2023 рік	Сума виданих кредитів за 2023 рік, млн грн	К-сть виданих кредитів за 2024 рік	Сума виданих кредитів за 2024 рік, млн грн
Київська	47	81	101	182

Детальна інформація щодо активності ПрАТ «Укрфінжитло» у Бородянській СТГ відсутня, що створює перешкоди для аналізу реалізації Програми в розрізі громади.

Житлові програми для ВПО, які реалізують міжнародні та національні неурядові організації, у громаді відсутні.

Відповідно до [інформації](#), розміщеної на сайті Бородянської селищної ради, в межах ініціативи PolandFirstToHelp на території громади функціонує модульне містечко. Проживання у ньому безкоштовне, а оплата комунальних послуг і всіх поточних витрат для його повноцінного функціонування відбувається за рахунок місцевого бюджету. Зазначається і про розроблення Програми функціонування модульного містечка для тимчасового проживання у селищі Бородянка на 2022 рік.

Модульне містечко — це одна вулиця, по обидва боки якої розташовані п'ять багатофункціональних будинків. У кожному — 22 кімнати. Тут знайшли прихисток приблизно 280 людей. Такі будинки повністю залежать від електропостачання: це і опалення, і приготування їжі, і освітлення. Для утеплення приміщень на тлі блекаутів Агентство ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН) надало родинам [генератори](#). На сайті громади відсутня інформація про актуальний стан справ, порядок поселення у модульне містечко, критерії відбору тощо.

Також мешканцям Бородянської СТГ надавали [будівельні матеріали](#) для відновлення зруйнованого житла. За підтримки [Агентства ООН у справах біженців в Україні](#) (УВКБ ООН) відремонтовано 90 приватних будинків у Бородянській громаді та встановлено 10 модульних будинків. Крім того, ВПО і жителям громади, які постраждали від війни, УВКБ ООН надало правову допомогу, психосоціальну підтримку та предмети першої необхідності. Загалом УВКБ ООН встановило вже 85 модульних будинків у Київській області, провело ремонтні роботи у понад 2500 постраждалих від війни будинках регіону.

На сайті Бородянська селищна рада [проінформувала](#), що на території Київської області діє благодійна програма — житло для ВПО від американського благодійного фонду «До України з любов'ю». Це комплекс індивідуальних та багатоквартирних житлових будинків «Містечко Хансена». Житло надається у безкоштовне користування на термін до п'яти років на території Софіївської Борщагівки (село Тарасівка, Боярська МТГ). Також є будинки для самотніх ВПО похилого віку у селі Колонщина (Макарівська СТГ) та у селі Любимівка.

Розміщене на сайті й [оголошення](#) про консультування з подальшим супроводженням ВПО та мешканців громади у співпраці з ГО «Рада ОСББ Київської області» в межах проєкту «Житло для життя: комплексні рішення для внутрішньо переміщених осіб (ВПО)».

Інформаційна доступність

Для аналізу доступності інформації для ВПО про житлові програми у Бородянській СТГ було опрацьовано [сайт територіальної громади](#). Тут наявний розділ «Координаційна рада ВПО». Але немає загальної інформації, викладеної в окремому розділі, щодо національного та місцевого регулювання соціального захисту ВПО, зокрема задоволення їхніх житлових потреб, оголошень для ВПО про наявні національні та регіональні програми, про допомогу міжнародних гуманітарних організацій, призначення відповідального заступника міського голови із захисту прав ВПО.

Висновки

- 1. Відсутність належної інформації для ВПО та підтримки їхніх житлових прав.* На офіційному сайті громади немає повних і доступних даних про житлові програми, що ускладнює ВПО доступ до важливої інформації.
- 2. Недостатня інформаційна підтримка та невиконання законодавства.* Бородянська селищна рада не дотримується вимог законів України «Про доступ до публічної інформації» та «Про інформацію». Інформація надається частково або не надається взагалі. Це створює значні труднощі для ВПО у доступі до необхідних даних.
- 3. Недостатність місцевих цільових програм.* Наявна потреба в ухваленні нових та внесенні змін до чинних програм соціального захисту ВПО. Програми забезпечення тимчасовим житлом та соціальної підтримки ВПО недостатньо ефективні та не враховують усі потреби переміщених людей.
- 4. Відсутність чіткої стратегії та механізмів реалізації житлових прав ВПО.* Немає належної стратегії довгострокових житлових рішень для ВПО та механізмів реалізації їхніх житлових прав. Це створює значні перешкоди для забезпечення стабільного проживання ВПО.
- 5. Не проводиться інвентаризація та облік житлових фондів,* які можуть бути використані для тимчасового чи постійного розміщення ВПО. Необхідно провести інвентаризацію житлових фондів для оцінки можливостей використання їх для розміщення ВПО.
- 6. Не створена Рада з питань ВПО,* діяльність якої має бути спрямована на захист житлових прав.

Рекомендації

На загальнонаціональному рівні:

- Розробити стратегію нової житлової політики, яка відповідала б сучасним викликам і передбачала б механізми реалізації житлових прав ВПО.
- Ухвалити довгострокову державну програму забезпечення житлових прав ВПО у розрізі екстреного, тимчасового та постійного житла.
- Підвищити спроможність Рад з питань ВПО шляхом розроблення нормативно-правових актів які б містили методичні рекомендації та правові механізми їх впливу на реалізацію і захист житлових прав ВПО.
- Збільшити фінансування шляхом залучення додаткових ресурсів з боку міжнародних організацій, країн-донорів та грантових програм для будівництва нового житла для ВПО, реконструкції житлового фонду і пільгового кредитування.
- Розробити механізм компенсації витрат ВПО на оренду житла з визначенням критеріїв та строків такої компенсації.
- Широко інформувати ВПО щодо вимог і процедур участі у житлових програмах на національному та місцевому рівнях.

На локальному рівні:

- На виконання постанови КМУ від 04.08.2023 № 812 створити Раду з питань ВПО.
- Максимально наповнювати розділ сайту «Інформація для ВПО» даними щодо прав ВПО, зокрема житлових, щодо наявних національних і локальних житлових програм.
- Об'єднати розділи сайту «Інформація для ВПО» та «Соціальні послуги» для покращення пошукової доступності інформації для ВПО.
- Розробити всі можливі варіанти створення фонду тимчасового житла для ВПО (будівництво, реконструкція та переобладнання нежитлових приміщень на житлові).
- Затвердити порядок розподілу житла з фонду тимчасового житла для ВПО, залучивши представників Ради з питань ВПО (створити її та включити її представників у відповідні робочі органи/комісії).
- Розробити систему відкритих списків людей, які потребують житла з фонду житла для тимчасового проживання (із розміщенням на сайті).
- Додати зразки заяв для отримання житла з фонду тимчасового житла для ВПО на сайт громади.

- Передбачити в місцевому бюджеті кошти на формування фондів житла для тимчасового проживання ВПО.
- Провести інвентаризацію житлових фондів, які можуть бути переведені у фонди житла для тимчасового проживання ВПО та фонд соціального житла.
- Продовжити співпрацю з міжнародними донорами для реконструкції та побудови соціального і тимчасового житла для ВПО.
- Визначити вільні земельні ділянки для потенційних донорів з метою нового будівництва житла для ВПО.
- Напрацювати стратегію довгострокових житлових рішень для ВПО із залученням міжнародних гуманітарних організацій.
- Використовувати позитивний досвід інших громад у реалізації рішень щодо забезпечення житлових прав ВПО.
- Інформувати ВПО про вимоги і процедури участі у житлових програмах на національному та місцевому рівнях, підвищуючи їхню обізнаність про можливості та механізми отримання тимчасового і соціального житла.

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізаційний Суппорт Сервісез»» у лютому – липні 2024 року за фінансування Агентства ООН у справах біженців в Україні (УВКБ ООН).

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю БО «БФ «ССС»» та не може використовуватися, щоб відобразити думку Агентства.

Підписуйтеся на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

КОНТАКТИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «Благодійний фонд "Стабілізаційний Суппорт Сервісез"»

НАШ САЙТ:
<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:
info@radnyk.org

FACEBOOK:
[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:
[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:
[@SSS_Ukraine](https://www.t.me/SSS_Ukraine)

TWITTER:
[@SSS_Ukraine](https://www.x.com/SSS_Ukraine)